

COLUMN 52 - OVER NOVITEITEN EN HET OUDSTE BEROEP

Al heel lang denk ik erover om eens te schrijven over noviteiten in de uitvaartwereld. Wat heeft dat met het oudste beroep te maken? Nou, eigenlijk helemaal niks. Toch dient een verbinding zich aan en wel middels het beroep maatschappelijk werker. En eerlijk gezegd stoort me dat. Het kan beroepsdeformatie zijn. Of beroepseer. Kan allebei.

In het blad *Uitvaart* van april 2016 (nr. 4), kom ik -bladerend- de uitspraak tegen: "Ik voel me vaak een maatschappelijk werker", gedaan door een uitvaartverzorgster.

Daar heb je het alweer, dacht ik. Nog steeds geen beschermd beroep, jammer, helaas, dus vrij om je zo te noemen. En dat wordt dan ook vrijelijk gedaan.

Ik vóel me niet alleen maatschappelijk werker, ik bèn er ook een. Dus vind ik dat ik de enige ben -samen natuurlijk met al mijn echte beroepsgenoten- die zich ook zo mogen voelen. Er zijn meer mensen die zich maatschappelijk werker voelen. Er zijn meer mensen uit allerlei beroepen die zich maatschappelijk werker voelen (op gevaar af dat ze denken dat ze het dan ook *zijn*): een buurvrouw, een politieagent, een kroegbaas, maar ook prostitués bijvoorbeeld. Ik kan er ook niks aan doen, en vind het een hoop geouwehoer, maar ze voelen zich wel zo.

Oké, uitvaartverzorgers en kroegbazen en buurvrouwen en prostitués krijgen vaak ellende te horen. En ze zullen ongetwijfeld goed kunnen luisteren. Maar maakt dat dan dat je je een maatschappelijk werker kunt voelen? Als dat zo was, dan had ik niet die 4-jarige opleiding behoeven te doen en die diverse post-HBO cursussen en opleidingen. Troost bieden, dat zullen ze ook wel kunnen, maar maakt dat dan dat je je een maatschappelijk werker kunt voelen? Ik denk van niet. Misschien heb ik wat dat betreft lange tenen, maar ik weet dat heel veel collega's zich hieraan storen. En terecht.

De betreffende uitvaartleider verzucht in het artikel dat hij maatschappelijk werker zou willen zijn. Ik raad hem aan om die studie te gaan doen. Het is geen gemakkelijk beroep, maar wel een prachtig beroep. En dan is ook het *gevoel* ook helemaal terecht.

Waarom staat dit nu ook in deze column over noviteiten? Dat is vanwege de ritueelbegeleiders die overal opduiken. Een onderdeel van de opleiding Multimethodisch Maatschappelijk Werk is immers ook ritueelbegeleiding...

Dat er behoefte aan nieuwe rituelen bestaat, is overigens niet zo gek. Rituelen hebben altijd bestaan en vooral religies en kerken zijn en waren daar ware meesters in. En dat houvast is aardig weggevallen ondanks krampachtige pogingen van vooral de katholieke kerk om ze te behouden. Sommige priesters gaan daarin zo ver, dat zij de laatste restjes mens de kerk uit jagen. Wij waren eens bij een uitvaart, waarin zelfs niemand een persoonlijk woordje mocht zeggen. En dan ontstaan er zoals nu nieuwe rituelen, die voorafgegaan zijn door allerlei noviteiten (in feite ook rituelen) in de uitvaartwereld en het eind is nog niet in zicht. Hebben wij daar behoefte aan, vraag ik me af. Wie heeft hier behoefte aan? Behoeft kun je kweken, door iets te bedenken en dat te lanceren en dan te zien of er mensen zich melden. Maar in eerste instantie ging het om de behoefte van de bedenker.

Ik weet het niet zeker maar het begon zo ongeveer met een andere manier van uitvaren, het vervoer. Kist in de bakfiets of in de bak achter de fiets, achter de motor, of op een kar getrokken door een koe. Een rouwcaravan kan ook. En een loopkoets, een golfkarretje, de rouw (-oma)fiets. Of in een fraai vormgegeven soort koets, waarin het lichaam rechtop wordt vervoerd. Ik wil niet flauw doen, maar ik denk toch dat het lichaam zich niet meer staande weet te houden, dus hoe ziet dat er dan uit binnenin?

Zelf vind ik de uitvaartbus wel een goede vinding, zeker als het gezelschap klein is. Kist in de bus, zitplaatsen erom heen. Wel prijzig.

Dan de kist. Persoonlijk ben ik er niet rouwig om dat het griezelige gladde plooitjessatijn geen noodzaak meer is, katoen mag ook. Of hooi. De kist kan van hout zijn, maar ook van karton of van riet, zelfs van vilt. Naast de blankhouten kist kan deze zelf beschilderd worden of beplakt, van buiten gestoffeerd, bedrukt met foto's. Een andere vorm kan ook, las ik ergens, bijvoorbeeld in de vorm van een walvis.

Zonder kist mag ook, in een lijkwade. Wat te denken van een plank, doodgewoon een plank. Al dan niet beschilderd. Lichaam in lijkwade op de plank naar het graf dragen. Lichaam in het graf, de plank erop als vergankelijk gedenkteken? Ik wil natuurlijk de natuurbegraafplaatsen geen ideeën aan de hand doen, maar het idee van de plank spreekt me wel aan. Het geheel is erg lowbudget en tenslotte kan de plank vervangen worden als deze er aan toe is. Het idee is overigens niet nieuw, maar volstrekt in de vergetelheid geraakt.

Het koor dat psalmen zingt of het Gregoriaanse koor (prachtig overigens), komt niet veel meer voor. Het koor is teveel op leeftijd en er zijn inmiddels te weinig zingende paters. Een één of meer persoons livemuziekje en de geluidsinstallatie biedt gelukkig uitkomst. Het eerste is mooi maar duur, maar het tweede wordt niet altijd erg gelukkig gebruikt.

Bij het gezamenlijk gezongen uitgeleideliedje "Nie knieze nie zeure" (op wens van de gestorvene) voelde ik me niet helemaal koosjer, ook al was het mijn eigen halfzus. En bij een crematie het lied "met de vlam in de pijp" draaien vind ik toch dubbele gevoelens oproepen ook al past het misschien bij de overledene. Het lied van Nina Simone "my baby just cares for me" bij de uitvaart van een kind vond ik niet op z'n plaats. Het gaat tenslotte over een heel ander soort "baby".

Moet dan alles maar kunnen?

De uitvaartrituelen, vroeger een houvast in moeilijke tijden, want "zo hoort het en niet anders en dus gaat het zo", veranderen van vastgesteld naar zeer persoonlijk. Op zich geen slecht gegeven want wij houden er niet meer van dat ons de wet wordt voorgeschreven. Het levert wel problemen op, want je bent er maar druk mee tussen overlijden en uitvaart. Daar heb je de wettelijk toegestane tijd van maximaal vijf werkdagen echt wel voor nodig. Gelukkig zijn de uitvaartleiders – uiteindelijk- toch overstag gegaan en meegegaan met de tijd. Aanvankelijk vonden ze het maar lastig, al die persoonlijke wensen. Nu maakt men er zijn of haar specialiteit van. Maar dan kan het ook ver gaan. Een kaarsje aansteken hoort er nog wel bij, maar is niet meer genoeg.

Ganzen lopen mee in ganzenpas naar het graf. Ballonnen, uilen en duiven kunnen tijdens de uitvaart worden losgelaten, de duiven zelfs in een door de klant gewenste kleur geverfd. Je kunt het zo gek niet bedenken of het ritueel kan een plaats krijgen, de sky is the limit.

Met het lichaam zelf kun je (dacht ik tot voor kort) niet veel anders doen dan cremeren of begraven. Soms kun je de huid met een tattoo er nog (laten) afhaken en laten prepareren om het 'voor altijd' te bewaren. Ik weet niet zeker of het wettelijk al mag of dat het eraan zit te komen, maar toch. Vraag die ik mij stel is wat eventuele nabestaanden van de nabestaande ermee moeten doen als ze dat vel niet zien zitten als erfenis. Kan het dan in de groenbak of moet het in de milieubox? Moet je het alsnog begraven of cremeren? Kun je het met goed fatsoen eigenlijk wel weg doen?

Hoewel ... niet veel anders doen dan begraven of cremeren? Er zijn nieuwe vormen van lijkbezorging op komst. Of liever, ze zijn er al, maar het mag nog niet in Nederland. En zo zou ik het wel graag willen houden. Je kunt je na je dood laten cryomeren (ook wel lyofilisatie genoemd), dat is vriesdrogen, in vloeibare stikstof stoppen, daarna trillen en je houdt 25 kg compost over. Maar ook resomeren is mogelijk. Als we het blad De Begraafplaats van april 2016 (net binnen!) mogen geloven, dan is het draagvlak voor resomeren groot. Ik geloof daar he-le-maal niks van. Wie wil zich na zijn dood nou onder druk laten koken in een loog van 180°C om daarna de drab (behalve de botten) te laten afvoeren (in het riool?)? In opdracht van Yarden werd een onderzoek uitgevoerd en één op de vijf Nederlanders zou hier wel voor voelen. Nogmaals: ik geloof hier he-le-maal niks van. Yarden heeft er natuurlijk belang bij. Om aan 1 op de 5 te komen, hoeft niet zo moeilijk te zijn als je nadenkt over aan wie je het vraagt.

Maar er is nòg wat nieuws op komst (zie ook het bovengenoemde blad): laat je ecologisch begraven in een ei. Een organisch biologisch afbreekbaar begraafei. Het lichaam wordt ingekapseld in het begraafei en moet daarvoor eerst in foetale positie worden gebracht, anders past het niet in het ei. Het ei fungeert dan als een biologisch afbreekbare kist, boom erop en zo ontstaat dan een heel bos. Als er genoeg eieren "gevonden" kunnen worden.

Helemaal nieuw is het idee niet, het wordt al met as gedaan (zie hieronder).

Een aantal bladzijden verder staat een artikel "plant een appelboom" met de suggestie om een vak appelbomen te maken op een begraafplaats. Ik zou dit idee graag rechtstreeks willen koppelen aan dat begraafei. Plant een appelboom (of een andere fruitboom) bovenop het begraafei. Laat u de vruchten ervan lekker smaken... of ben ik nu al te cynisch?

Met de as zijn de mogelijkheden echt eindeloos omdat (bijna) alles mag met die as. Vanzelfsprekend is het in deze tijd niet meer voldoende om de as in een urn een plek te geven in een columbarium. De urn op zich kan vele gedaanten aannemen. In de laatste 'Uitvaart' van februari zag ik een vilten urn in de vorm van een bol met een touw eraan, zodat je 'm kunt ophangen. Zacht genoeg om 'm eventueel te knuffelen.

Maar wat mensen bedenken wat je allemaal met de as kunt doen, gaat het voorstellingsvermogen soms ver te boven.

Over het verwerken van de as in de grond van een plant of een boom, al dan niet in een pot, heb ik al eens geschreven (*re-in green*). Wat te doen als de boom met opa erin dood gaat? Of erger nog: geroid moet worden?

Wat als je van de as een diamant of een sieraad laat maken en je verliest dat ding? Dat is een regelrechte ramp en je krijgt geheid opnieuw een ernstige rouwperiode. Je kunt een ashanger overigens met bijgeleverde nagellak kleur geven die bij je kleding past. Maar ook dan ligt het verliezen van het sieraad op de loer, net als bij de trouwring met as, een armband, noem maar op. De as kan in de verf van een schilderij worden verwerkt of in het glazuur van een pot, een schaal, een urn. Wat als je bent uitgekeken op het schilderij, zou toch kunnen? Of de erfgenamen vinden het niet mooi? Verkopen? Wie wil dat hebben? Naar de kringloop? Dat kun je toch niet over je hart verkrijgen. In een glasobject laten verwerken? En als dat ding kapot valt?

As in een grammofoonplaat verwerken kan overigens ook al. Dan maar hopen dat er geen kras of tik in komt, zodat-ie blijft hangen.

Haarsieraden worden niet meer gemaakt, zijn blijkbaar niet meer (of nog niet weer?) in de picture. Waarom eigenlijk niet? Misschien staat er nu iemand op die dat een goed idee vindt.

Ooit heb ik mij voorgenomen om al die noviteiten, waarvan er vele komen en gaan, op een rij te zetten. Het zou misschien wel een boek worden. Een tijdlang heb ik veel publicaties bewaard en het zijn er zoveel dat ik er crazy van zou kunnen worden. Ik zou er een dagtaak aan hebben om dat bij te houden en dat gaat me op dit moment toch echt te ver.

Misschien als ik te oud en te zwak ben geworden om urnen van keramiek te maken, vind ik de tijd en energie om dat boek te maken. Wie weet.

Dan denk ik maar aan raketten of ballonnen met as die je de lucht in kunt laten vliegen: the sky is the limit.

